

דפי החפזי חיים לכבד הדעות אסור לסקר מפ"ת שגא' מדבר שקר תרחק. אדא שנחלקו פראשנים באם פוא אשפ ממנן תר"ט - ובכד זאז מפורש בגא' שותר לשנת מפני השלום - ופוסבר פאמתא מדברי רבינו יונה פוא שבדברים של מה בכך - איפה שאין נפקא מינא מצשית בגז שפוא חורג מפאמת - דא שייך איסור שקר - ובצ"י פתורה לסקר גז לראות - ובכד זאז תמיד יש לנו דצי"ק בלשוננו - אום לא שיש תועלת בשינוי - דצי"י מפני השלום וכדומה (ופמפר"ד פוס"י אס מפני פניצות א"פ פירוש באצדזת פרק חלק).

אלכא - שבגא' מניין כמה מצשים ופלכות איפה שפתינו לסקר אס באופן רמאות enn -

1' פסחים דף ט' ע"ב, הפוא ארמא... פרוסה בירשלים

רבי יודא בן בתירא פסע את פנכרי שפי"פ מצע את בנן פחבורה לחשוב שפוא יפודי ופי"פ אוכל מקרבן פוס.

2' וינא דף ע"ב, ותו ר"נ ור' יודא... הרג את הנפש

רבי יודא ורבי יוסי שקרו לבצלת פבית ואמרו לז שפבצל בקש שתתן לזס את כספס ואז נתנו לז סיאן ברמאות.

3' משנה ב"ב ע"ב, הפוכר... או מצע, וצ"א ע"ב, כיצד מצע... שתיים

קבלן שרובו לפפסיק את פצבוצה באמצע - בדבר פצבוצ דצי"י דבר שאום לא יגאור את פצבוצה י"א מצה פפסד (אין לפשיט אחרים לזמור את פצבוצה) מבשיט לז פצלכא בשכר ולבסוף משלם לז לפי הפסכס פמקור"!

4' יבמות דף ק"ו ע"א, תנו רבנן... פכא נמי משע און בקי

רבי חייא אב"י פבשיחו ליבם כס"ף אום יחל"ף ליבמתו ובסוף אמרו, משע און בקי - וכן פד"ן במי שבירח מבית פאסורים שיכול לפשיט לבצל פמצבורת כס"ף רב לפצבירו ובסוף נתנו לז את שכרו פרי"ד.

5' משנה נדרים כ"ז ע"ב, נדרים לפראין... שאין של בית פמלך וצ"א (כ"ח ע"ב) פכי נדר... שאין

מי משנסה לסחוס ממנו נכסים שלכא כד"ן מותר לסקר לז ולפצי שאין פנכסים שלז - ומותר אף לפסעותו דרק נדר (לנדר ששלכא לכאכד פת אום פנכסים פס שלז - ולכוון שלכא יאכד פת באותו יום בלבד).

אזל כולמ - איך נפרש את פרשת יצקב ועשו ופברכות - וכי מותר לסקר כדי לפשיט ברכה וירושפ!

6' ספר אמת לפצקב לפגרי קמינתיקי ז"ל ברואשית כ"ז, י"ב, ... סמל פאמת

נכון לפשתמש במרמה כדי לנתיח את פרמאי. ויש אפילו מקום למור שלו פוא אמת enn - שפרי פרמאי מנסה לפשיט את מה שלכא שייך לז (כצ"ן עשו שרמה את ירחק, כי ז"י פפ"ו) ופמז"ל ממנו בתחבולות מקיים את פאמת.

אלכא - שא"כ קשה מכמה זיורים בשבוצות שאסרו לראות אס את פרמאי מדין מדבר שקר תרחק - למשל באחד שחייב לפשלם וכופר בהם שאסור לפשיט לפצי כאילו פכד מציע לפשיט, ולתבוע ממתים כשחייב מנה כדי לפשלם אלו שבוצע אל חוב אחר - ולמה לא נתיר לפס לראות את פכופר במה שחייב לפס?

7' שו"ת פרשב"א חלק ט' סי' פ"א

אס במקום פאורים אביד אינש דינא לנפשיט אסור לז לסקר בבית דין - שפתורה קבצה איך פפלכפ כשאחד תבוע ופשנ כופר - אין לשנת את אצנתו צ"מ לפקד את פפסק שפוא רובו אף אום בצל דינו פוא רמאי.

אבל צדי"ן קשה - בשלמא בכד פאנונים פצוסקים בתפל"ך פד"ן אצ"ו - אסור לסקר אס נגז בצל דינו, אבל כשרבו מבקש ממנו לפיללות אלו לדין כדי שיראפ כאילו פוא אג בדבר לפרתיע את פנתבא מלכפור - פרי כל גז פוא קודם פתחלת פד"ן תורה אצ"ו ואינו משקר בדין - ולמה שיפא אסור?

ולכאורה ז"ל שאין פאיסור כאן מל"ז פרב שיוצע בבירור שפלידק אותו, אדא מל"ז פתלמיז - אסור לז לפאמין לרב שפשנ רמאי, אבל בכל זאז קשה - אום פלידק אס פבצל דבר פלכא לז ירתע מצה שפרב מציע לפ"ד בליווי תלמיזו - וכי יחשו שמא בא פתלמיז לפצי אצות שקר! ואפילו אום כן יצי צדי"ן יש לז לפצי לפשע - ולמה שיפא אסור לתלמיז לפא אס רבו - איצה שקר יש בדבר?

8' רמ"א חו"מ סי' כ"ח סעיף א', ואסור לפאדס... וסומ"ע ס"ק י"ד, ... חייב לז

מפורש בסומ"ע שבאמת פי"פ מותר לז לתלמיז לפחון את פבצל דין א"י תכסו של פרה, אלכא שיש לחשוש שיוצע אס שלכא כד"ן בחושבו אום אכן יש אג מסתמא שכח!

וא"כ מותר לראות את פרמאי ואף לפחון את פחשוד דרק רמאות (כל שפמבחן פוא יע"ד) - אין גז שקר כי אום אמת.

9 'שׁוֹת פִּרְאָוֶשׁ כַּדְּעִי סִי אִוִּי בִי... אִשְׁרִי

פִּרְאָוֶשׁ אִסּוּר לְיִשְׁבַּע לְנִכְרִי אֵל פִּרְאָוֶשׁ אִסּוּר יֵשׁ לְחַשׁוֹשׁ שְׂיוּדָע לְנִכְרִי שְׂפִיפוּדִי אֵשׁפּוּ קַנְוִנְיָא לְפַעֲלִים מִמֶּנּוּ אֵת נְכִסָּיו - יוֹשׁ לְעִיּוּן אִסּוּר דְּקָוָא בְּשִׁבּוּעַ חֲשֵׁשׁ מִפְּנֵי שֶׁשׂ מִשְׁמִים שְׂנֵשְׁבָעִים בּוֹ אִוִּי אֵם בְּמִקּוּם שְׂמוֹתָר לְשִׁנְתָּ אִסּוּר יִכְוֵד לְפִיּוֹת שְׂיוּדָע לְנִכְרִי שְׂפִיפוּדִי שְׂיִנְיָ - עִישׁ לְחַשׁוֹשׁ מִפְּנֵי חִלּוּל דִּי.

10 יִבְמוֹת סִי עִי אִוִּי רַב פּוֹפּוּ קָוָא מְלִיעָרָא... פּוֹפּוּ וְאִוִּי וְרִשִׁי

לְכָא פִּיפּוּ בְּדִבְרֵי פִּבּוֹן מִשּׁוּם שְׂקִיר - אִבְדֵּל אִסּוּר מִדְּרַבְנָא מִשּׁוּם לְמַדּוּ לְשׁוֹנָם - פִּרְעֵד לְכָא אִב - וְיִיתְכֵן שְׂפּוֹבּוּ דִּין מִיּוֹחַד בְּקִסָּן שְׂפִירי מְלִיעָן פִּנְעִי מִשְׁמַע שְׂדוּקָא לְבִן אִסּוּר אִבְדֵּל לְכָא מוֹתָר.

11 יִסּוּ עֵל שְׂמַחָה יִבְמוֹת פִּרְקֵי שִׁישׁ סִי מִיּוֹ... לְשׁוֹנָן בְּכִי

מִפְּרַשִׁי לְבִין מְכָאן שְׂאִסּוּר לְשִׁנְתָּ בְּאִוּפּוֹן קְבוּעַ אֵם כְּאִשְׁרֵי אִין בְּכִי מִשּׁוּם שְׂקִיר (אִוּיין זַב מִשְׁנֵי אִסּוּר פּוֹבּוּ קִסָּן אִוִּי עִדּוּל).

וּפְנֵי עִיפּוּ מִפּוֹ שְׂמַחָדָנָן בְּמִקְרָפּוּ וּפְמִסְרִי מְעַפּוּ. אֵם אִסּוּר מִפְּיִים אִמִּיתִים פִּרִי זַב שְׂקִיר. מִרִשִׁי בְּחוֹמַת מִשְׁמַע לְכָא כֵן-

12 רִשִׁי בְּרָאוּשִׁית כִּזִּי, יִטִּי דִּירָה אִנְכִי וְדִירָה עִשִׁיתִי

מִרִשִׁי מִשְׁמַע מִפּוֹ שְׂמַחָר יַעֲקֹב אִבִּינָא פִּיפּוּ אִנְתָּ מִפְּנֵי שְׂנִיתוֹן לְפִרְשׁ אֵת דְּבִרִיו בְּדוּחַק בְּאִוּפּוֹן שְׂלָא יִפִּיפּוּ בְּפִסּוּ מִשּׁוּם שְׂקִיר - וְלִכְאִוּרָה פִּפִּיתָר שֶׁסִּיפּוּ מִפְּנֵי שְׂעִשׁוּ רַחַפּוּ אֵת אִבִּיו וְיַעֲקֹב בָּא לְפִיפּוּלֵי מִן פִּרְמִנְאִי - וְלָא מִפְּנֵי פִּירוּשׁ, אִין יַעֲקֹב וּבְנֵי בְּכּוֹרֵק עִשׁוּ.

13 אִוּוּרְחוֹת לִדְיָקִים סִי שְׂעִיר כִּזִּי, וּבְכַד אִלְוּ...

אֵם אִיפּוּ שְׂמוֹתָר לְשִׁנְתָּ עִדּוּל לְמוֹתָר אֵת פִּדְבָרִים בְּאִוּפּוֹן שְׂאִין פִּמִּילִים שְׂקִירִים - וְאִוּוּכִי מִפּוֹ שְׂכְתָב רִשִׁי אִינְוּן סִבֵּת פִּפִּיתָר אִלְוּא חוֹמַרָא - שְׂעֵד אִלְוּ שְׂעִקָב אִבִּינָא לְקַח אֵת פִּבְרִכּוֹת בְּאִנְתָּ וּבְלִידָק בְּכַד זְאֵת דְּקִדְקַב בְּלִשׁוֹנָן שְׂלָא לְפִיפּוּלֵי מִפְּיִים מִיפּוּ עֵד שְׂקִיר מִשְׁמַע.

לְמַדְנָא שְׂאֵת פִּרְאָוֶשׁ בְּדִיבּוּר וּבְמַעֲשֵׂה מוּדְדִים עִיפּוּ פִּכּוּנְוּהַ וּפְתוּלָאפּוּ וְלָא בְּאִמִּיתָת פִּמִּילִים בְּלִבְדִּי - בִּין לְפִקֵּד וּבִין לְפִחְמִיר. יִשְׁנָם דְּבִרִים שְׂפִישִׁין בְּפִסּוּ אִסּוּר אֵם אִסּוּר מִדִּין שְׂקִיר פִּיפּוּ מוֹתָר -

14 בִּיבְקִי עִיפּוּ עִיב, שְׂעִיר עִיב יִשְׂרָאֵל שְׂנַחַח לְשׁוֹר עֵד כְּנַעֲנִי... וְלִי עִיב, תִּירָר וּכְבָר... שְׂעִיר

פִּיפּוּדִים לְמַדּוּ אֵת פִּרְמִנְאִים אֵם פִּפּוּלִכְכּוּ שְׂאִין פּוֹטָרִים בְּעֵד פִּשׁוּר שְׂנַחַח בְּפִתָּת עִבִּים

15 יִסּוּ עֵל שְׂמַחָה בְּבָא קָנְוָא פִּרְקֵי דִּירָה סִי עִי, אֵם שְׂמַעִין... מִדִּין זַב

מִפְּרַשִׁי לְבִין מִפְּנֵי שְׂמַחָה בְּעִנְיַן פִּלְכָכּוּ אִסּוּר אִפּוּ בְּמִקּוּם סְכַנָּה - שְׂמַחָה עֵד פִּנְס בְּתוֹרָה שְׂלָא כְּפִלְכָכּוּ פּוֹבּוּ בִּירְעֵל אִוִּי יַעֲבֹר.

בְּכַד זְאֵת מְלִיעָן בְּחִזִּי עִי מוֹתָר לְמוֹתָר פִּלְכָכּוּ שְׂקִירִית אִסּוּר פִּכּוּנְוּהַ פִּיבִי לְמוֹתָר אִחִיכִי אֵת פִּרְמִנְתָּ -

16 בְּרִכּוֹת עִי עִיב, פִּפּוּבּוּ דְּנַחִית קָמִיפּוּ דְּרַבְבֵּי... פּוֹבּוּ דְּבַעִי

רַבְבֵּי שְׂבַח לְשִׁישִׁי. שְׂפִתְפֵּד לְשְׂלָא כְּדִין לְבַחּוֹן אֵת אִבִּי

17 נְדָבָה מִיפּוּ עִיב, תִּירָר מַעֲשֵׂה בְּאִשְׁפּוּ אִחִתָּ... אֵת פִּתְלִמִּידִים

רִיבִי פּוֹסְלֵד לְכַפּוּנָה כְּדִין לְחַדָּד אֵת פִּתְלִמִּידִים

18 פּוֹסְחִים קִיבִי עִיב, אִסּוּר בִּיקְשָׁת לְיַחְנַק... עִדּוּל

לְפִי מִשְׁמַע כְּאִן מוֹתָר לְמוֹתָר מִימְרָא בְּשֶׁם אִדָּם יוֹתָר עִדּוּל מִנִּי שְׂבַאנְתָּ מוֹתָר כְּדִין שְׂתַתְּקֵב עֵד פִּשׁוּמַעִים.

19 מִשְׁמַעִי סִי קָנְוָא סִיבִי, אִסּוּר שְׂמַעִין... בְּתִירָרִי וְלִי עִיב, וּמַחֲלִיפֵי עִיב דִּירָה אִסּוּר שְׂמַעִי

פִּדְוּוּן כְּאִן אִינְוּן מִדִּין שְׂקִיר אִלְוּא דִּין חֲדָשׁ בְּאִוּוּרָה דְּבִיר בְּשֶׁם רַבּוּ שְׂלָא שְׂמַעִי מִמֶּנּוּ שְׂאִרְס לְשְׂכִינְיָ שְׂתַסְתַּלְק - וּפְסוּבָה כְּנִרְאָה פִּיבִי שְׂמַעִי פִּדְוּוּ מוֹטְעָה וְיִבִּיא מְזַבִּין לְרַבִּי, וְלְפִי מִסְקַנְתָּ פִּחְחִיתִי פִּשְׂקֵד אִיפּוּ שְׂפִדִין בְּרוּר מוֹתָר לְאִמְרוּרָה בְּשֶׁם אִדָּם עִדּוּל אִסּוּר נִתְּן לְמוֹתָר שְׂפּוֹבּוּ מוֹחֵל.

¹ **ההוא**
 ארמאה דהוה סליק ואביל פסחים בירושלים
 אמר כתיב °כל בן נבר לא יאכל בו °כל
 ערל לא יאכל בו ואנא הא קאבילנא משופרי
 שופרי אמר ליה רבי יהודה בן בתירא מי
 קא ספו לך מאליה אמר ליה לא כי סלקת
 דהתם אימא לכו ספו לי מאליה כי סליק
 אמר לכו מאליה ספו לי אמרו ליה *מאליה
 לגבוה סלקא אמרו ליה מאן אמר לך רבי
 אמר לכו רבי יהודה בן בתירא אמרו מאי
 האי דקמן ברקו בתריה ואשכחיהו דארמאה
 הוא וקמלוהו שלחו ליה לרבי יהודה בן
 בתירא שלם לך ר' יהודה בן בתירא דאת
 בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים

מי קא ספו לך . כלום
 טענין לך מן האליה לאכול אין טענין
 לך אלא מן הכמש שבו ונתטון
 להטעוהו לכשיק עוד ישאל מן
 האליה וביד ר' יהודה בן בתירא לא
 היה להורגו : **ספו לי סאליס .**
 הלמיטוני מן האליה וכבש היה
 ואלייסה קריבה לגבוה דכתיב בכבש
 (ויקרא ג) האליה תמימה : **ר' יוחס**
בן צפירא . קאמר לי שאין אס
 טעניס לי חלק יפה אלא מן הכמש
 ואני נתתי דמיס כמוך : **מאי דקמן .**
 מה הדבר הזה שאל לפניו : **טענין .**
 שם עירו האי שוכחא נקט הכא
 משום האוה דלפיל דגרמו שניהם
 לבדוק אחריהם והאוה נקט משום
 לשון מגונה :

² ותו ר"מ ור' יהודה ור'
 יוסי הוו קא אולי באורחא ר' מאיר הוה דייק בשמא ר' יהודה ור' יוסי לא הוו דייקו בשמא כי מסו לההוא
 דוכתא בעו אושפיזא יתבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר ש"מ אדם רשע הוא שנאמר °כי דור
 תהפוכות המה ר' יהודה ור' יוסי אשלימו ליה כיסייהו ר"מ לא אשלים ליה כיסיה אול (3) אותביה בי קיבריה
 דאבוה אתחוי ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנח ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחוי לי בחלמאי
 אמרי ליה חלמאי רבי שמשית לית בהו ממשא אול ר"מ ונשריה כולי יומא ואייתיה למחר אמרו לו הב לן כיסן
 אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו ר"מ אמאי לא דייקתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר
 להו אימר דאמרי אנא חששא אחווקי מי אמרי משכחו ועיילוהו לתנותא (2) חזו מלפחי אשפמיה אולו ויתבו
 סימנא לדביתו ושקלוהו לכיסייהו ואייתו אול איהו וקמליה לאיתתיה היינו (*דתגן) *מים 6 ראשונים האכילו
 בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש

דייק בשמא . בשמו של
 בעל הבית אס נאה אס כענר :
אשלימו ליס כיסיסו . ערב שבת
 היה והפקידו אללו כיסם : **דבי**
שמש . של ערבי שבתות : **ליס צפו**
משא . מתוך שאדם במנוחה מהרהר
 ורואה חלומות ומתכוון היה לדחוטו
 שלא ילך ויעלט : **תוו מלפחי אשפמיה .**
 ראו עדשים על שפתו : **יסבו סימנא**
לדביסו . בעליך אמר שתחני לנו
 כיסינו וזה לך סימן שאכלתם היום
 עדשים : **מים ראשונים סאכילו כשי**
חזיר . פונדק ישראל היה מוכר
 לישראל דברים המותרים ומאכילם
 ומוכר לנכרים בשר חזיר מבוסל
 בא ישראל לפונדק וראה שלא
 נטל ידיו כשהסב לאכול ונתן לפניו
 בשר חזיר : **מים אחרונים סרגו אס**
סנפס . זו היא אשתו של זה שאילו נטל
 מים אחרונים דרך הטטלים ידים
 לקח את שפתם בידיים עופפות ולא
 היו עדשים נראין :

השוֹכֵר את האומנין והמעו זה את זה יאין להם זה על זה אלא תרעומות ישכר את החמר ואת הקדר להביא פרייפרין וחלילים לכלה או למת ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה וכל דבר שאבד וחזרו בהן מקום שאין שם אדם *שוֹכֵר עליהן או מטען

השוֹכֵר את האומנין והטעו זה את זה מפרש בגמרא:
שכר את החמר או את הקדר להביא פרייפרין וחלילין • קדר בעל קרון • פרייפרין-עליס משפוס ונאליס לעשות לו חפריון • חלילין לכלס • לשמח חסון וכלה • או למס • לקונן • משרס • רוי"ש מיס ששורין בהן קנבוס ופשתן כשהן בגבעולין • מקום שאין אדם • שאינו מולא פועלין לשכור והפשתן אבד והוא סמך עליהן • שוכר עליס • בני אדם ביוקר ועליהם לשלם • או מטען • מפרש בגמרא:

ביצד מטען ^אאומר להן סלע קצצתי לכם באו ומלו שתים

על מנת שתתן לך מאתים זוז. ואע"ג דלא יתבא ליה חליצה כשירה כדמפורש בכתובות בהמדיר (דף עז.) דכל תנאי מבני גד ובני ראוון נמריין תנאה שאפשר *להתנות על ידי שליח שעשה משה את יהושע שליח לתת להם את ארץ הגלעד הוי תנאה תנאה וכל תנאי דלא אפשר לעשות על ידי שליח כגון

חלצה לין תנאי מועיל בה וזהו טעמו של דבר: בתי עמודי. עמודי והמייבמי לו: ישיבתה. מהחייבס ל: זו היא עמידתה. זו היא תקנתה: ידעת ליה. מכרת היא זו שום דבר ננאי: אמרה ליה אין ממונא חזא לה. דבר זה היא יודעת זו שאין בא לייבמה אלא כדי לאכול ולכלות ממנה ולגרשה: ליטנא אחרינא בתי עמודי. עמודי על רגליך דכתיב (דברים יט) ועמדו שני האנשים בעמידה: ישיבתה זו היא עמידתה. קטעת היא או חולה. אמר לה ידע לה מכיר הוא בה שרויה לייבמה אמרה ליה אין וממונא חזא בה: להא דר' יוחנן. דאמר לעיל עד שיחכונו שניהם: הב ליה. דהא קבילת עלה ואע"ג דחליצה כתיב לא מיפקלא מיהא אחייבא לקיומי תנאה מדינא כשאר שכירות דעלמא: אמר ליה. כיון דחליצה כשירה היא משום דינא נמי לית ליה דכיון דעליה רמיא למיעבד ולא בעי משטה אני כך עבדה ליה: מעברא. מעבר יס נספיה:

תנו רבנן *חליצה מומעת כשרה אי זו היא חליצה מומעת אמר ר"ל כל שאומרים לו חלוץ ובכך אתה כונסה אמר ליה רבי יוחנן "אני שונה *בין שנחכוון הוא ולא נחכוונה היא בין שנחכוונה היא ולא נחכוון הוא חליצתה פסולה עד שיחכוונו שניהם כאחד ואת אמרת חליצתה כשרה אלא יכל שאומרים לו חלוץ לה ע"מ שתתן לך כאותים וזו תניא נמי הכי חליצה מומעת כשרה אי זו היא חליצה מומעת כל שאומרים חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז ומעשה באשה אחרת שנפלה לפני יבם שאין הגון לה ואמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז ובא מעשה לפני רבי הייא והבשירה הווא דאתא לקמיה דרבי הייא בר אבא אמר לה 'בתי עמודי אמרה ליה (ה) *אימא ישיבתה זו היא עמידתה אמר לה 'דעת ליה אמרה ליה אין סמונא הוא דחזא לה וקבעי למיכליה מינה אמר לה לא ניתא לך אמרה ליה לא אמר ליה חלוץ לה ובכך אתה כונסה לבתר דחלוץ לה אמר ליה 'השתא מינך אפסלא לה חלוץ לה חליצה מעלייתא כי היכי דחישתרי לעלמא בת חמיה דרב פפא נפלה לפני יבם שאין הגון לה אתא לקמיה דאביי אמר ליה חלוץ לה ובכך אתה כונסה אמר ליה רב פפא לא סבר לה מר להא דאמר רבי יוחנן ואלא היכי אימא ליה אמר ליה חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים זוז לבתר דחלוץ לה אמר לה זיל הב ליה אמר ליה (ו) 'משטה אני בכ עבדה ליה מי לא תניא *הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעברא לפניו ואמר ליה טול דינר העבירני אין לו אלא שכרו אלמא אמר ליה משטה אני בכ הבא נמי משטה אני בכ

על מנת שתתן לך מאתים זוז. ואע"ג דלא יתבא ליה חליצה כשירה כדמפורש בכתובות בהמדיר (דף עז.) דכל תנאי מבני גד ובני ראוון נמריין תנאה שאפשר *להתנות על ידי שליח שעשה משה את יהושע שליח לתת להם את ארץ הגלעד הוי תנאה תנאה וכל תנאי דלא אפשר לעשות על ידי שליח כגון חלצה לין תנאי מועיל בה וזהו טעמו של דבר: בתי עמודי. עמודי והמייבמי לו: ישיבתה. מהחייבס ל: זו היא עמידתה. זו היא תקנתה: ידעת ליה. מכרת היא זו שום דבר ננאי: אמרה ליה אין ממונא חזא לה. דבר זה היא יודעת זו שאין בא לייבמה אלא כדי לאכול ולכלות ממנה ולגרשה: ליטנא אחרינא בתי עמודי. עמודי על רגליך דכתיב (דברים יט) ועמדו שני האנשים בעמידה: ישיבתה זו היא עמידתה. קטעת היא או חולה. אמר לה ידע לה מכיר הוא בה שרויה לייבמה אמרה ליה אין וממונא חזא בה: להא דר' יוחנן. דאמר לעיל עד שיחכונו שניהם: הב ליה. דהא קבילת עלה ואע"ג דחליצה כתיב לא מיפקלא מיהא אחייבא לקיומי תנאה מדינא כשאר שכירות דעלמא: אמר ליה. כיון דחליצה כשירה היא משום דינא נמי לית ליה דכיון דעליה רמיא למיעבד ולא בעי משטה אני כך עבדה ליה: מעברא. מעבר יס נספיה:

⁵ **בתנ"ך**: נודדו להרנין ולחרמין ולמכסין שהיא הרמה אע"פ שאינו תרומה שהוקדש לבית המלך אע"פ שאינו של בית המלך

היכי נודד א"ד
עמרם אמר רב באומר יאסרו פירות העולם
עלי אמינו של בית המלך כיון דאמר יאסרו
איחסרו עליה כל פירי עלמא באומר היום אי
דאמר היום לא מקבל מנייה מוכס "באומר
בלבו היום ומציא בשפתיו סתם ואע"ג
*דסבירא לן דברים שבלב אינו דברים לגבי
אנסי' שאני:

אבל באמת למדנו מכאן יסוד גדול
במהות ה"אמת", דהנה להלן [פל"ה] על
הפסוק בא אחיך במרמה וגו' תרגם
אונקלוס: "בחכמתא". וביאור הדבר הוא,
שגם האמת צריכה שתאמר לפי חשבון,
שהרי למשל אם ראוהו הנרדף מתחבא אצל
שמעון, וכשהרודף מחפשו אומר שמעון
לרודף שראובן מתחבא אצלו ומשום שאינו
רוצה לשקר, הכי זה "אמת" יקרא? אלא
ודאי שלפעמים מותר לאדם להשתמש בדרך
הערמה כדי להשיג את מבוקשו, והיינו לפי
הכלל של "ועם עקש תתפל" [תהלים י"ח
פכ"ז], דכשהוא בא לידי התמודדות עם
רמאי מסוכן מסוגו של עשו, לפעמים אין
מוסר מהשימוש בדרך הערמה והשתמטות.
רמאות מעין זו, כפי הצורך והשעה, מצינו
כמה וכמה פעמים אצל יעקב אבינו ואין זה
כלל סתירה למושג של "תתן אמת ליעקב".
לדוגמא: כל ענין פיצול המקלות שעשה
יעקב כדי להציל את צאנו מידי הרמאיות
של לבן; מה שאמר יעקב לעשו: עד אשר
אבוא לא אדני שעירה, כלומר שהרחיק את
עצמו ממנו בדרך ערמה, ואנו⁴¹ למדים מזה
הלכה לדורות שיותר לאדם להרחיק את
עצמו מן הנכרי כשחושש ממנו; מעשה
יעקב ושכס, שבמרמה סוככו בני יעקב⁴²
שאנשי שכס יחלישו את עצמם ויוכלו
להרוג אותם. כל זה נכנס בגדר העסק עם
רמאי ורשע, ואינו גורע כלום ממעמדו של
יעקב כסמל האמת⁴³.

⁶ כ"ז, י"ב. **אולי ימושני אבי והייתי
בעיניו כמתעתע**³⁹.

הנה חז"ל [עבודה זרה דף כ"ה ע"א]
כינו את האבות בשם ישרים, ומהאי טעמא
כינו את ספר בראשית בשם "ספר הישר".
וביאור הדבר הוא, כי מכיון שהם חיו קודם
מתן תורה, א"כ מהיכן ידעו איך עליהם
להתנהג, אלא שהוא משום "אשר עשה
האלקים את האדם ישר" [קהלת ז' פכ"ט],
והם קיימו את כל התורה אפילו קודם נתינתה
משום שהיא הדרך הישרה בהתנהגות האדם.
ומהאי טעמא אמרין [ויקרא רבה פרשה ט'
אות ג'] שדרך ארץ קדמה לתורה, דבתורה
ישנם חוקים שאינם מובנים בשכל האדם,
אבל דרך ארץ בא לאדם משום ישרות שכלו,
ולכן האבות שקיימו את התורה מפני שהבינו
כי היא הדרך הישרה של האדם נקראו
ישרים⁴⁰. ולפ"ז תגדל התמיהה על יעקב
אבינו, שכנראה מה שעשה לקבל את הברכות
היה רחוק מן הישרות: הכי קרא שמו יעקב
ויעקבני זה פעמים, ומה גם יעקב אבינו
שעליו נאמר תתן אמת ליעקב, וחז"ל [מכות
דף כ"ד ע"א] דרשו עליו הפסוק לא רגל על
לשונו, וא"כ מדוע נקט יעקב כאן בדרך
הנראית כעקומה לכאורה?

⁷ **תשובה:** חס ליה לזרעיה דאברהם דלימא שיקרא, ואפילו
במקום פסידא, דכתיב: שארית ישראל לא יעשו עולה ולא
ידברו כזב. וגדולה מזו אמרו בפרק שבועת העדות,
שאפילו באומר אמת, אלא שהדבור אינו על אותו דרך
שאמר, אסרו, וכדאמרין התם: מנין לשלשה שהפקידו
אצל אחד, וכפר בהן, מנין שלא יהא אחד תובע, ושנים
מעידים? ת"ל מדבר שקר תרחק; וזה ודאי אמת, כמו
שמעידין אלו שהממון הופקד בידו בפניהם, ואפילו הכי,
כיון שהן אומרים בתורת עדות, אסור. אלא שכל מקום
שיש מיגו, אנו מאמינים שהאמת כמו שטוען, שאלו בא
לשקר, היה לו לטוען טענה אחרת בשקר, שהיה נאמן בה.
וההוא דפרק חזקת הבתים, לא אמרו שהיא מותר לו
לעשות ולטוען כן, אלא כל שטוען, מאמינים אותו משום
מגו, למר כדאית ליה, ולמר כדאית ליה. ותדע לך, דאי
מהתם, נימא דשרי נמי למיעבד שטרא זיפא כי התם, וחס
לנו לומר כן, אלא ודאי שנוי השקר ואהוב האמת, ואין
תמורתו כלי פז

פא טוליטולה, שאלת: הא דאמור רבנן בפרק המניח את
הכר: מאה פנדא בפנדא למחיה; ואפילו למאן דאמר: לא
עביד איניש דינא לנפשיה, במקום דאיכא פסידא, עביד;
ולרב נחמן דאמר: אפילו במקום דליכא פסידא. יש בכלל
זה, שיוכל לטעון שקר, להוציא דין לאמתו, כי ההיא
דפרק חזקת, דלחיש לרב נחמן ואמר ליה: אין, שטרא
זיפא הוא, ומיהו, שטרא מעליא הוה לי וארכס, ואמינא:
אנקוט בידי מיהא כל דהו: והימניה רב נחמן משום מיגו.
ואף על גב דאסיקנא דלית הלכתא כותיה בזווי, הא קיימא
לן כותיה בארעא, ובזווי נמי היה נאמן, אי עמד בשקר.
על כן שואל אני, אם מותר לטעון שקר לאפוקי זווי, כי
היכי דשרי ליה למימחי חבריה, אע"ג דעבר על: לא
יוסיף, פן יוסיף.

8 פדות) [יא] ואסור לארס להעיד בדבר שאינו יודע יג' אע"פ שאמר לו אדם שיודע בו שאינו משקר ואפי' אמר לו צא וצמוד עם עד א' שיש לי יד ולא תעיד רק (י) [ז] שיפחד בעל טובי ויטבור שיש לי שני פדים ויודה לי לא ישמע לו . (טור) :

יד ולא תעיד רק שיפחד כו'. וזה אסור משום מדבר שקר תרחק (גמ') זר"ל שמא ע"י פחד זה ישווה עמו הנתבע שלא כדון שלא היה חייב לו

9 א ילמדני אדוני • שר שבא לעיר לגבות מס וממשכן באשר ימצא אדם על רעהו ואלך ראוּבן קודם לכן ונתן אשר לו ומשכונות של ישמעאלים לשמעון שהיו פטור מן המס ונתן במתנה גמורה בלא הנאי אם יוכלו שניהם לישבע זה שאין לו חשש שהוא שלו כל מה שבניהו אע"פ שידוע שלא עשה כי אם להבריחו ולבטוח יחזיר לו מ"מ במתנה גמורה נתן והחזרה חלוי בדעתו • נראה שהמתנה קיימת כמו שבחב ר"ח ז"ל אחד שהבריח נכסיו שלא ישתכדו לבטל חוב ששטר מתנה קיימת שאם לא קנה המקבל היה קונה הכעל חוב הכי נמי אדעתא דהכי נתן שאם יבא לידי שבעה שיכול לישבע שאין לו נמצא גם האחר נשבע באתם ואפי' לא ישבע הוא דעתו שישבע שמעון באתם ולא דמי לשטר מברחה שאינה מכוונת להקנות לו אלא שלא יקנה הכעל והוא אינו קונה כדלמריקן בכחוצות (עע •) עכ"ל כנכסים שאין יודעין לבטל ולא יבא דרכי שמעון ולא דמי לשאר אצדנא דמוכח :

תשובה מה שבחבת מעיין הברחה קשה מאד הדבר ומעולם החמירה בו מאד שלא ילולו בו וגם אם יבא הפסד לחברו בהברחה ז' נמצא לנו עכצרה גנב אלא חורא גנב אע"פ שהוא אמת כאשר כחבת ואפילו מתנה ע"מ להחזיר היא מתנה לשעתא וכ"ש מתנה זו שהיא בלא חזרה אם ירצה מ"מ יש לזכר מפני חלול השם אם ירגיש בדבר וגם שלא יקלו עמי הארץ בדבר :

ב עוד ילמדני אם ראוּבן הפקיד ביד שמעון וצא הישמעאלי להשיבו שיוליא מרשותו מה שאינו שלו אם יכול ליתנו לו בהיתר שבדין הוא צא לגבות ובר מחא אבר מחא מיעביט :

תשובה מה ששאלת ראוּבן שהפקיד ביד שמעון וצא הישמעאלי גובה המס להשיבו שיוליא מרשותו כל שאינו שלו. דע לך אם האדם מרגיש שיש ממון ראוּבן ביד שמעון ראוי להחזיר מאד בדבר מפני חלול השם ולא יתחלל שם שמים על ידו להליל ממון אחרים ואם אין חלול שמים בדבר דין זה כראשון ושני חבין אשר :

10 רב

הוה קא מצערא ליה דביתהו כי אמר לה עבידי לי *טלופחי עבדא ליה חימצי חימצי עבדא ליה טלופחי כי גדל חייא בריה אפיך לה אמר ליה איעליא לך אמך אמר ליה אנא הוא דקא אפיכנא לה אמר ליה היינו דקא אמרי אינשי דנפיק מינך טעמא מלפך את לא תעביד הכי *שנאמר ללמדו לשונם דבר שקר העוה וגו'

חימצי. מין

קטנית: אפיך לה. היה אומר האב לננו אמור לאמן לעשות עדשים והוא אומר לה עשי חימצי והיא עושה עדשים: טעמא מלפך. פעמים שהנן מתמים את אביו אני היה לי לעשות קו(י): אבל אתה. דבר שקר הוא וכתיב למדו לשונם דבר שקר:

11 א"ר אילעא משום ר' יהודה בר שמעון (ס"ה ע"ב) מותר לשנות בדברי שלום, שנא' (בראשית נ, י"ז) כה תאמרו ליוסף וגו', ר' נתן אמר, מצוה, שנאמר (ש"א ט"ז, ב) ויאמר שמואל איך אלך וגו', ויאמר עגלת בקר תקח בידך וגו'. ונראה, דוקא דבר שהוא באקראי, אבל שליחות שהוא בק אביו לאמו לא ישנה, אפי' במשנה משום שלום, כמו שמצינו בהאי פירקא (ס"ג ע"א) שהקפיד רב על חייה בריה. וא"ל, את לא תעבוד עובדא כו', והיינו דא"ל האי קרא (ירמיה ט, ד) למדו לשונם דבר שקר וגו', כלומר, שהקפיד שלא ילמדו לשונם בכך.

¹³ וּבְכָל אֱלוֹהֵי הַתִּירוֹת חֲכָמִים לְשָׁנוֹת,
אִם יוּכַל לַעֲשׂוֹת שְׁלֵא יִשְׁקַר הוּא יוֹתֵר מִמֶּה שִׁישְׁקַר,
כְּגוֹן אִם שׁוֹאֲלִין לוֹ: יִדְעַ אֶתָּה מִסִּכְתָּא פְּלוֹנִית? יָשִׁיב: וְכִי
אֶתָּה סְבוּר שְׁאֲנִי יוֹדֵעַ? וְאִם יוּכַל לְסַלֵּק הַשׁוֹאֵל בְּעֵינָיו
שְׁלֵא יִשְׁקַר הוּא טוֹב מְאֹד.

¹⁴ *כִּשּׁוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְנַח
לְשׁוֹר שֶׁל כְּנַעֲנֵי פִטוֹר *¹⁴ וְשֶׁל כְּנַעֲנֵי שֶׁנִּגְנַח
לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תָּם בֵּין מוֹעֵד מִשְׁלָם
נֹק שְׁלָם *¹⁴:

ת"ד

וְכִּבְר שְׁלַחַה מַלְכוּת רוֹמֵי שְׁנֵי סַרְדִּיוֹטוֹת אֵצֶל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמַדוּנָה תוֹרַתְכֶם
קָרָא וְשָׁנָה וְשִׁלְשׁוּ בְשַׁעַת פְּטוּרַתָּן אִמְרוּ לָהֶם דְּקִדְקֵנוּ בְּכָל תוֹרַתְכֶם וְאִמַּת
הוּא חֵיץ מְדַבֵּר זֶה שְׁאֵתָם אוֹמְרִים שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְנַח שׁוֹר שֶׁל כְּנַעֲנֵי פִטוֹר
שֶׁל כְּנַעֲנֵי שֶׁנִּגְנַח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תָּם בֵּין מוֹעֵד מִשְׁלָם נֹק שְׁלָם מִמִּינֵי אִי
רַעְדוּ דוֹקָא אִפִּילוּ דְכְנַעֲנֵי כִי נִגְנַח דִּישְׂרָאֵל לִפְטוֹר וְאִי רַעְדוּ לֹאוּ דוֹקָא אִפִּילוּ
דִּישְׂרָאֵל כִּי נִגְנַח דְכְנַעֲנֵי לְחַיִּיב וְדַבֵּר זֶה אִין אֲנוּ מוֹדִיעִים אוֹתוֹ לְמַלְכוּת

מוֹן מְדַבֵּר וּס . וְהִסּ לֹא

נִיל לְכֵס טַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר טִיבָא מְמוּנָה
שֶׁל כְּנַעֲנֵי בְחֻזְקָה הַפְּקָר מִפְּנֵי
הַסִּכְנָה:

¹⁵ גַּם שְׁמַעֲיָן מֵהָאִי בְרִייתָא דְאֶסוֹר לְשָׁנוֹת דְּבַרֵי תוֹרָה, אִף כִּי
הַסִּכְנָה. וְחַיִּיב לְמַסוֹר עֲצֻמוֹ עֲלֶיהָ, דְּלִפִּי חַד שִׁינְיֵי דְתוֹ
(ד"ה קְרָא) שְׁמַלְכוּת הַרְשָׁעָה גוֹרָה עֲלֵיהֶם. וְלִמָּה לֹא יִירָאוּ
חֲכָמִים שְׁתַּעֲלִיל מַלְכוּת הַרְשָׁעָה עֲלֵיהֶם. הֲלֹא לֹא תִמְצָא דְבַר
קִשָּׁה כֹּזֵה לּוֹמֵר בְּפָנֵי הָאוֹמוֹת שְׁאֵנְחָנוּ פְטוּרִין מֵהִיזִיקָן, וְהֵם
חַיִּיבִים. וְכִי לֹא הָיָה רָאוּי לְחוּשׁ ח"ו לְכַמָּה שְׁמֵדוֹת וְחוֹרְבוֹת
דְּלִיפּוֹק מִינֵיהּ. בְּפִרְט מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, שְׁכָל מַחֲשַׁבְתָּם רַק
לְהַתְגַּלְל וְלְהַתְנַפֵּל עַל שׁוֹנְאֵינוּ. וְא"כּ הָיָה לָהֶם לְשָׁנוֹת, אוֹ
שְׁנִיחָם חַיִּיבִים, אוֹ שְׁנִיחָם פְטוּרִין. אֲלֵא ש"מ שְׁמַחֲוִיבִים אֲנוּ
לְמַסוֹר עַל קִירוֹשׁ הַשֵּׁם. וְאִם ח"ו יִשְׁנָה הַדִּין הוּא כְּכּוֹפֵר
בְּתוֹרַת מֹשֶׁה. וּמִסְתַּמָּא אִיירִי כְּגוֹן שֶׁהַשְּׂרִים שָׁאֵלוּ בְּפִרְטִים עַל
כָּל דִּין וְדִין, שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְנַח לְשֶׁל נְכֹרִי, וְשֶׁל נְכֹרִי
שֶׁנִּגְנַח לְשֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְעַל כֵּן הִשִּׁיבּוּ הָאִמַּת עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם. כִּי
לֹא הָיָה יְכוּלָת בִּידֵם לְשַׁמֵּט אֶת עֲצֻמָּם מִדִּין זֶה.

¹⁶ הוּא דְנִחַזַּת קְמִיָּה דְרַבְּהָ וְאִמַּר אֶתָּה חֲסַת עַל קָן צַפּוֹר אֶתָּה חוּס עֲלֵינוּ אִמַּר רַבְּהָ
כַּמָּה יָדַע הָאִי צוֹרְבָא מְרַבְּנָן לְרַצְוִי לְמַרְיָה א"ל אֲבִי וְהָא מִשְׁתַּקֵּין אוֹתוֹ תַּנְן *וְרַבְּהָ נִמְי לְחַרְדוּדִי לְאֲבִי הוּא
דְּבַעֲי

¹⁷ ת"ד מְעַשָּׂה בְּאִשָּׁה אֶתָּה שְׁבֹאֵת
לְפָנֵי ר"ע אִמַּרְהָ לוֹ ר' נִבְעַלְתִּי בְּתוֹךְ שְׁלֹשׁ
שָׁנִים מָה אֲנִי לְכַהוֹנָה אִמַּר לָהּ כִּישְׂרָה אֵת
לְכַהוֹנָה אִמַּרְהָ לוֹ רַבִּי אִמְשׁוּל לָךְ מִשְׁלָ לְמָה
הִדְבַר דּוֹכָה לְחִינּוֹק שְׁטַמְנוּלוֹ אֲצַבְעוּ בְּרַבֵּשׁ
פַּעַם רֵאשׁוֹנָה וְשְׁנִיָּה גּוֹעַר *כֵּה שְׁלִישִׁית מִצְצָה אִמַּר לָהּ אִם כֵּן פְּסוּלָה אֵת
לְכַהוֹנָה *רָאָה הַתְּלִמִּידִים מִסְתַּכְלִים זֶה בּוֹה אִמַּר לָהֶם לְמָה הִדְבַר קִשָּׁה
בְּעֵינֵיכֶם * [אִמְרוּ לִיה] כִּשֵּׁשׁ שְׁכָל הַתּוֹרָה הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי כִּךְ פְּחוּתָה מִכַּת
שְׁלֹשׁ שָׁנִים כִּשְׂרָה לְכַהוֹנָה הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי וְאִף רַבִּי עֻקְבָא לֹא אִמַּרְהָ
אֲלֵא *לְחַדָּד בַּה אֵת הַתְּלִמִּידִים:

¹⁸ *אִם בְּקִשְׁתָּ לִירְעַק הִיתְלָה בְּאִילָן גְּדוֹל

19. אם שמע

דין ונראה לו שהלכה כך מותר לאמרו בשם אדם גדול כי היכי דליקבלי מיניה
[עירונין דף כ"א ופסחים דף ק"ב] ובסוף מסכת כלה איתא האומר דבר
בשם חכם שלא גמרו ממנו גורם לשכינה שחשלק וכו"ה דברכות דף ק"א ע"ש
בתר"י וכו"ה.

אם שמע דין כו' עירונין דף כ"א
ופסחים דף ק"ב כ"ל : וכו"ה דברכות דף ק"א וע"ש בתר"י ר"ל דבגמרא אית' הלשון האומר דבר שלא שמע
מפי רבו גורם לשכינה שחשלק מישראל והיה א"ל שלא יאמר דין מדעת עצמו כ"א מה שקיבל מפי רבו
וכאשר התנהג ר' אליעזר שלא אמר מעול' דבר שלא שמע מפי רבו כדאי' בטובי' ואף שפי' זה ודאי אינו אמת .
ניהו דר"ל התנהג כן ממדות חסידות ואיך יאמרו ע"ז שגורם לשכינה כו' והלא רוב התנאים והאמוראים לא
התנהגו כן. וכימי' לוי למ"א לזיין לעיין בתר"י שהי' כי להדי' וז"ל שלא שמע ממנו ואומר אותו משמו כ"ל .
אולם הרמב"ם והסור בחבו ולא יאמר דבר שלא שמע מפי רבו עד שיזכיר שם אומריו ופי' הרב"י משום דסתם
כל מה שהלמיר אומר טובים השומעים שמרבו שמעו (והיינו דוק' ביניהם אבל בזמינו כל מה שאומרים סתם
הוא בשם עצמו וא"כ בזה"ל אם שמע דבר מרבו אסור לאומרם סתם כ"כ ש"ך בי"ד סי' רמ"ב ס"ק מ"ג)
ואם לא שמעו מפיו זריך להודיע מפי מי שמעו וכי' בס' לחם חמודי' פי' תפלה השחר ס"ק ק"ד שאפשר שיש
לפקפק על הדבר ההו' ונמנ' טרבו מתבגי' על ידו וסיים הלי"ם ומפי' כן לא הקפידו ואמרו' פי' ע"פ דף ק"ב
אם בקש' להחנק יחלה באילן גדול עכ"ל ואפשר שכונתו כיון דהטעם שמהל יפקפקו בדבר והי' גנאי לרבו א"כ
אם יודע שהדבר הוא דבר ברור ואין בו לפקפק ודאי מי שידע ברבו שאינו מקפיד בכזה אם כונתו לש"ש
כ"ה דלקבלן מיני' מותר וכו"ה מירי' בפ' ע"פ: